

Vineta Zeltkalne

Uzmini, kurš ir pazīstamākais krusts visā Ziemeļlatgalē! *Vai ne myusējais – Lodumas?*

Kas gan nezina Lodumas ciema krustu? Viļakas draudzes Medņevas pagastā tik tikko 10 km no Latvijas robežas? Par mums zina pat tālajā Rīgā! Maija dziedājumus pie mūsu krusta ir ierakstījušas Mūzikas akadēmijas studentu un viesstudentu grupas muzikoloģes Andas Beitānes vadībā. Tūrisma kompānijas ir organizējušas ne vienu vien Ziemeļlatgales ekspedīciju, kuru maršrutā iekļāva maija dziedājumus pie Lodumas krusta, jo mūsu maija dziedājumu tradīciju *dzīvajā* labprāt vēlas redzēt un dzirdēt i tuvāku, i tālāku novadu ļaudis.

Lodumas ciema vecākie iedzīvotāji lepojas, ka krusts viņiem ir bijis vienmēr. Citreiz redzams, bet citreiz arī publiski neredzams, jo Padomju laikos vietējie to noņēma un noslēpa. 1990. gados Loduma ciema iedzīvotāji uzstādīja jaunu krustu, jo senais krusts, viņuprāt, bija savu laiku nokalpojis. Visos laikos Lodumas ciema krusts ir atradies tajā pašā vietā, kur tas stāv šodien – ceļu krustojumā pie Hendrika Ločmeļa mājām.

Pasreizējais, pēc skaita vismaz trešais, krusts ir uzstādīts pirms vairāk nekā desmit gadiem, kad iepriekšējo, respektīvi, 1990. gados atjaunoto, krustu nolauza vējš. Šo izgatavoja Kupravas pagasta kokapstrādes darbnīcā, uzstādīšanas darbus paveica Jānis Babāns, Pāvels Upīts un citi vīri. Esošajam krucifiksam *mūciņš* – Krustā Sistā Jēzus skulptūra – ir tikpat jauna kā krusts, jo *mūciņš*, kas bija vēl no senā pirmskara krusta, krtot saplīsa. Jauno *mūciņu* no Aglonas atveda toreizējais Viļakas prāvests Jāzeps Kornaševskis, kurš jaunuzstādīto krustu arī iesvētīja.

Ciemā dzīvo četras spēcīgas ģimenes: Upīšu, Prancānu un divas Babānu saimes, neskaitot attālākas viensētas. Šeit nav viena izolēta ģimene vai viena vientuļa babēna, kas pieskata *savu* krustu. Ciemnieki ir vienojušies, ka krustu katru gadu apkops (nopļaus zāli, uzliks un nomainīs ziedus) viena no ģimenēm. Un tā rindas secībā ģimenes kopj krus-

tu, jo nevarot tikai uz vienas ģimenes pleciem uzkraut visus sakopšanas darbus. Lodumas ciema sievas Valentīna Babāne, Anita Upīte, Silvija Babāne un Sandra Ločmele atzīst, ka, tuvojoties maija mēnesim, sirds aicināt aicina steigties pie krusta. Tā ir vajadzība un nepieciešamība. Vienkārši gribas iet un dziedāt, gribas pateikties Dievam. Pretī saņemot mierīgāku prātu un gandarījuma

sajūtu. Sandra Ločmele piebilst, ka tas jau laikam esot iedzimts un ģimenē ieaudzīnāts. Maija dziedājumus pie krusta var sastapt pat četras lodumiešu paaudzes, dzied vecvecmamma, vecmamma, meita un mazmeita. Šeit Jēzus nav vientuļš un pamests, šeit Viņš ir pie savējiem.

Foto: Guntars Skutelis

